

Trauman kokeneen kohtaaminen

TRAKON hanke

Euroopan unionin osarahoittama

SEAMK

TRAKON
Trauman kokeneen kohtaaminen

CC BY NC SA

Traumainformoidun työotteen mahdollisuudet sosiaali-, terveys- ja kasvatusalalla

Kati Sarvela, HLL, terapeutti
(hypnoterapia, sensomotorinen psykoterapia)

Trauma on kansanterveysongelma

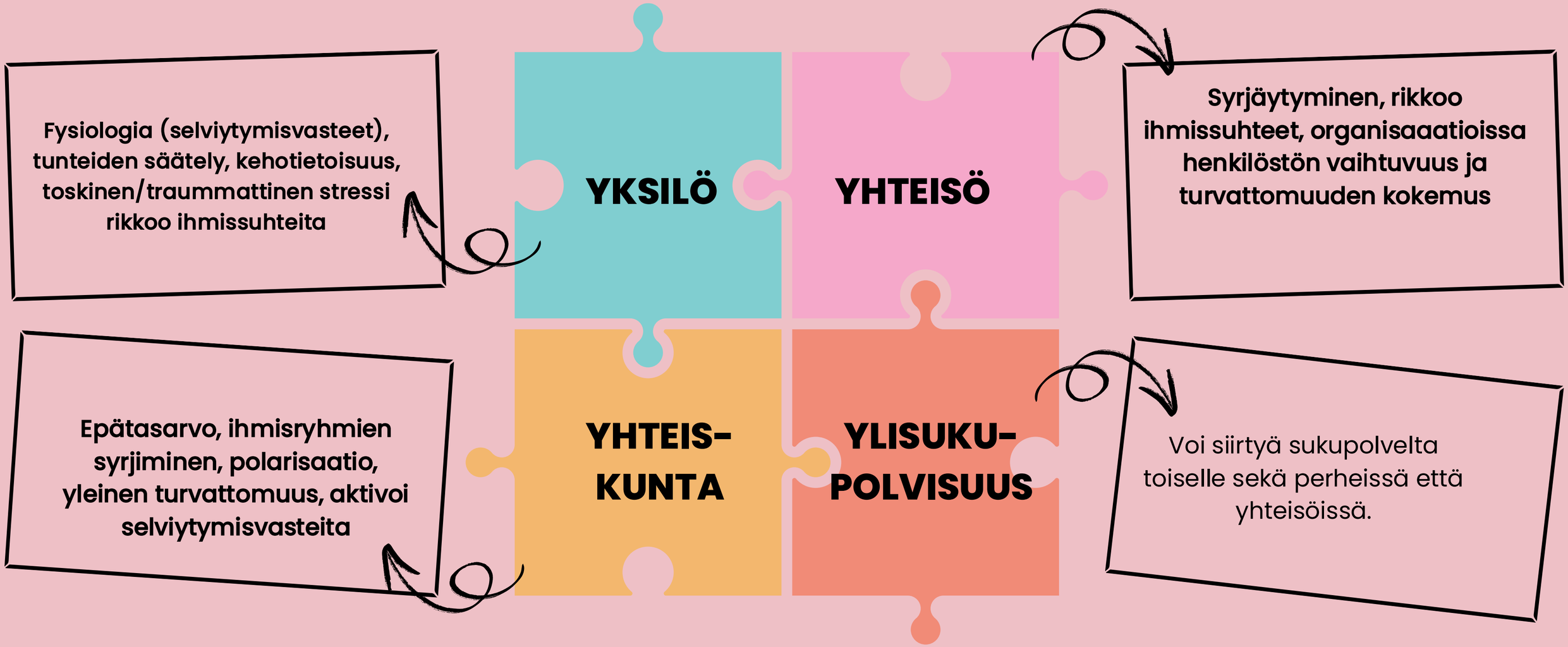
- Altistuminen traumalle on maailmanlaajuisesti yleistä eri yhteiskunnissa.
- Siihen liittyy yksilöillä ja yhteiskunnalla merkittäviä kustannuksia, mikä tekee siitä merkittävän kansanterveysongelman.
- Me nostamme esiin trauman liittyyvän näytön korostamalla sen useita eri vaikutustasoja (yksilöt, ihmissuhteet, yhteisöt ja yhteiskunta), jotka tekevät traumasta ja sen seuraamuksista kansanterveysongelman.

Magruder, Kathryn M., Katie A. McLaughlin, and Diane L. Elmore Borbon. "Trauma is a public health issue." European journal of psychotraumatology 8.1 (2017): 1375338.

iloa ja toivoa

TRAUMAN NELJÄ Y:TÄ - Trauma ja toksinen stressi on monitasoinen ilmiö

Kansanterveydellinen paradoksi

Monet yleisimmistä ja vaikeimmista kansanterveysongelmistamme ovat tiedostamattomia ratkaisuyrityksiä henkilökohtaisiin ongelmiin, jotka juontavat juurensa kansalaisten lapsuuteen.

Ongelmien juurisyyt ovat ajassa kadonneet häpeän, salailun ja yhteiskunnallisten tabujen taakse – emme halua keskustella tietyistä elämänalueista.

Lähde: Vincent Felitti https://youtu.be/h6SU9Xya2D0

Arthur S. Leitzke, MD, Preston Sitorus, MS4 (2021). UCR School of Medicine, CDC-Kaiser Adverse Childhood Experience (ACE) Study, Adverse Childhood Experiences (ACE) Study - Youtube-kanava

ACE - vaikutus-mekanismit

K.Sarvela 2025

VAIKUTUKSET LAPSEN KEHITYKSEEN

Neurobiologiset (aivojen kehityksen ja stressin säätelyn häiriöt)
Psykososiaaliset vaikutukset (Kiitymyssuhteiden ja sosialisaation häiriöt, heikko minäpystyvyys)
Terveyskäyttäytymisen häiriöt (tupakointi, ylipaino, päihteet, irtosuhteet)

RISKIT SAIRAUKSIIN JA VAMMOIHIN

- **Vakava masennus, PTSD, itsemurha**
- **Päihteiden käyttö**
- **Sydänsairaudet ja syöpäsairaudet**
- **Krooninen**
- **Krooniset keuhkosiaraudet**
- **Sukupuolitaudit**
- **Ylisukupolvinen väkivalta**

RISKIT SOSIAALISIIN ONGELMIIN

- Kodittomuus
- Prostituutio ja kriminaalikäyttäytyminen
- Työttömyys
- Haasteet vanhemmuudessa
- Sote-palveluiden käyttö
- Lyhentynyt elämän kaari

Suunnattu erityisesti kouluille ja oppilaitoksille

Walesin TrACE-informoitu järjestelmä

Jokaisella on oma roolinsa siinä, että Walesista tulee TrACE-informoitu kansakunta.

→ Koko yhteiskunnan läpäisevää hanke
→ Tavoite: Walesista maailman 1. TrACE-informoitu kansakunta

- TrACE työkalupakin tavoitteena on tukea tätä visiota, joka saavutetaan ehkäisemällä, torjumalla ja lieventämällä lapsuuden haitallisten kokemusten vaikutuksia.
- Näkyy esimerkiksi koulujen ilmapiirissä, fyysisessä ympäristössä ja johtamisessa.

Walesin TrACE-informoitu järjestelmä

TrACE:nn visio:

ACE-kokemusten ja traumojen esiintyvyyden vähentäminen, uudelleentraumatoitumisen ehkäisy, lisääntynyt keskittyminen menneistä traumoista toipumisen tukemiseen sekä traumainformoitujen käytäntöjen vahvistaminen.

- Kannustetaan erityisesti reflektiivisisiin käytäntöihin ja itsehoitomenetelmien käyttöön
- Parannetaan systeemin reagointia ja rakentamalla myötätuntoista ja traumaan reagoivaa yhteiskuntaa, joka noudattaa ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa.
- **National Wales Trauma-Informed Framework:** kansalliset ohjeet kaikille sektoreille, poliisista terveydenhuoltoon - systeeminen muutos!

Haasteet Suomessa: Oppia Walesista

- Walesissa vahva kansallinen ohjaus ja hallituksen tuki TIL:ille
- ACE Hub Wales osa Walesin kansanterveyslaitosta -Ohjaus tapahtuu tiiviissä yhteistyössä Traumatic Stress Walesin kanssa
- Suomessa traumainformoitu lähestymistapa on lähtenyt liikkelle ruohonjuuritason liikkeenä - Ammattikorkeakoulut ja 3.sektori keskeisessä roolissa
- Aiheesta on tehty lukuisia graduja ja tekeillä on muutamia väitöskirjoja
- Tarvittaisiin kansallista ohjausta ja lobbausta hallituksen tasolle

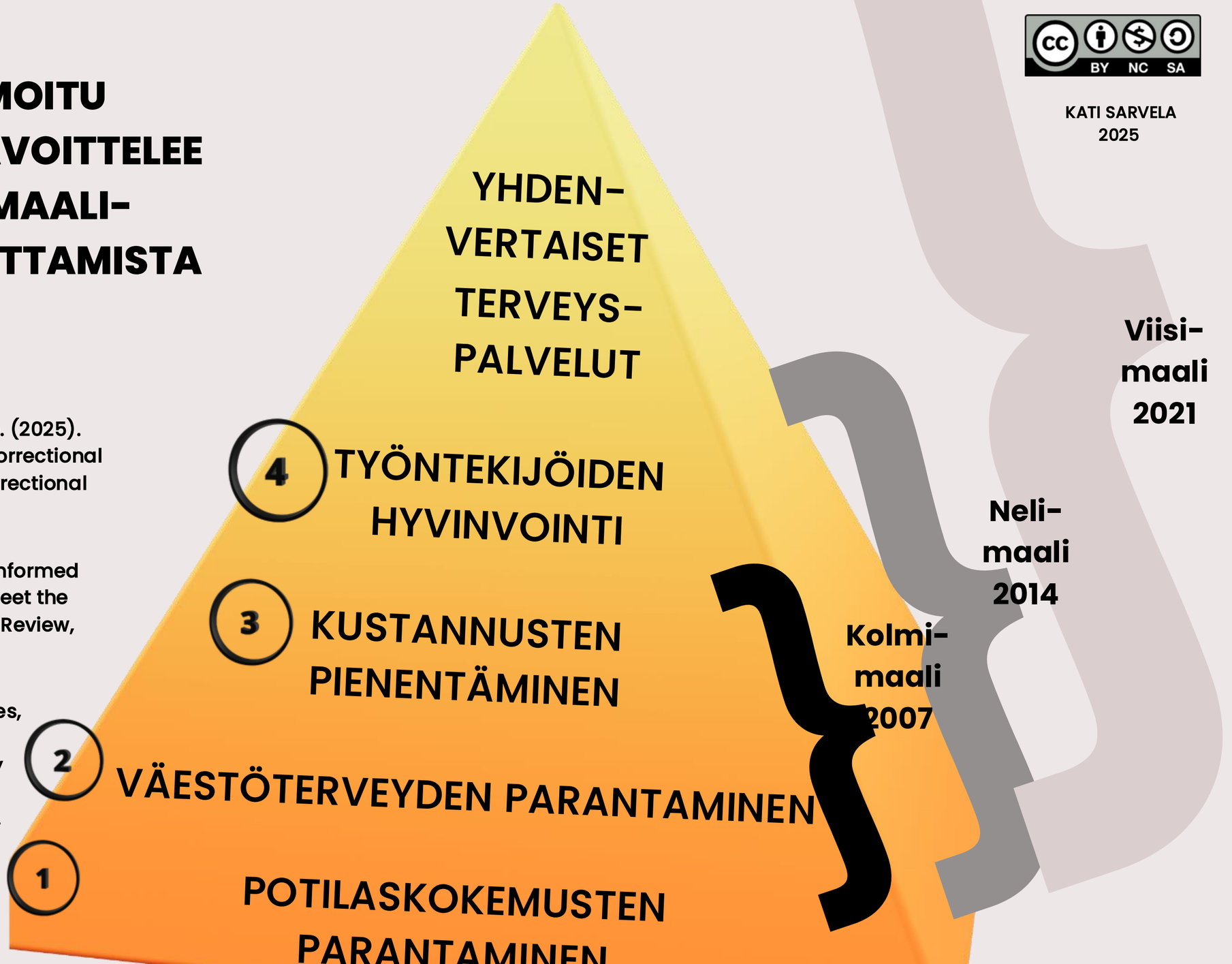
Trauma tulee ymmärtää sosiopoliittisessa kontekstissaan: terveyden sosiaaliset ja rakenteelliset määrittelijät.

Yksilökeskeinen eetos -> Yhteisökeskeinen eetos

Ferrara Nadia, In Pursuit of Impact, Trauma- and Resilience-Informed Policy Development, (2018). London: The Roman & Littlefield Publishing Group Inc.

TRAUMAINFORMOITU LÄHESTYMISTAPA TAVOITTELEE TERVEYDEN VIISIMAALI-PERIAATTEEN SAAVUTTAMISTA

CC BY NC SA

KATI SARVELA
2025

Gaber, J., Scallan, E., & Kouyoumdjian, F. G. (2025). Understanding Trauma-Informed Care in Correctional Facilities: A Scoping Review. Journal of Correctional Health Care, 31(3), 144-167.

Perley, R. M., & Ganzel, B. L. (2023). Trauma informed care can enhance whole person care to meet the quadruple aim. Health Behavior and Policy Review, 10(5), 1392-1400.

Zucal, G., Graham, N., Creek, M., Metersky, K., Flores, D., Hui, G., ... & Grinspun, D. (2025, September). Leading the Way: Advancing Patient Advocacy Through People-Centred Care. In Healthcare Management Forum (p. 08404704251394564). Sage CA: Los Angeles, CA: SAGE Publications.

Haitallisen eli toksisen stressin ennaltaehkäisytyö = Taakkasiirtymien katkaisua

Lasten suojelevien tekijöiden vahvistaminen

Luonnollisten korjaavien yhteisöllisten kokemusten tarjoaminen

Ammattiapu ja kolmannen sektorin toiminta

- Optimismi ja toivo
- Terveet yhteiskunnalliset, traumainformoidut rakenteet ja vakaa elinympäristö
- Yhteisön tuki: Aikuisten luoma turva, kiintymys ja arjen rutiinit
- Vahvistetaan lapsen resilienssiä ja omia sisäisiä keinot käsitellä vaikeuksia
- **Ennaltaehkäistään haitallisen stressin syntymistä**

- Luonnolliset korjaavat yhteisölliset kokemukset
- Harrastusmahdollisuudet, tunnetaidot, kehotietoisuus, liikunta ja taide
- Surun käsittelyä yhteisöllisin rituaalein
- Myötäeläviä, traumatietoisia aikuisia (opettajat, sijaisvanhemmat, harrastusten vetäjät jne.)
- **Ennaltaehkäistään haitallisen stressin vaikutuksia**

- Yli sektoreiden tapahtuva traumainformoitu yhteistyö (vertaisryhmät, terapeuttiset ryhmät, posttraumaryhmät, traumaterapia, lääketiede)
- **Vähennetään** haitallisen stressin terveydellisten, mielenterveydellisten ja sosiaalisten seuraamusten laajuutta ja **seurannaisvaikutuksia**

Kolmannen tason ennaltaehkäisytyö vahvistaa ensimmäisen tason ennaltehkäisytyötä

cc **Kati Sarvela**, pohjana Roadmap for Resiliece, California Surgent Genral's Report on ACE, Toxic stress and Helath

iloa& toivoa

Iloajatoivoa.fi

TIL = Traceinformoitu lähestymistapa

5 Walesin TIL periaatetta

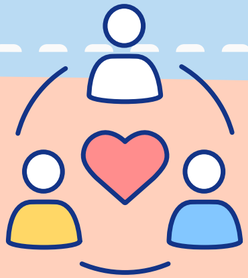

Universaali eli yleispätevä lähestymistapa, jolla ei vahingoiteta ketään. Se sisältää yhteisölähtöisiä lähestymistapoja, ennaltaehkäisyyn tähtääviä aloitteita ja spesifejä terapioita, jotka tähtäävät järjestelmän muutokseen.

Ihmislähtöistä: ihminen on aina TIL:n keskiössä. Se vaatii yhteistoimintaan rakentuvaa monialaista lähestymistapaa, jossa hänen tarpeet tunnistetaan, ymmärretään ja häntä tuetaan. Turva, valinnan mahdollisuudet, läpinäkyvyys ja voimaantuminen.

Ihmissuhteiden vahvistaminen: Turvalliset, tukevat, myötätuntoiset ja luottamukselliset ihmissuhteet ovat keskeisiä TIL:issä

Resilienssiin ja voimavaroihin keskittyvää: TIL rakentuu yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen luonnolliselle palautumiskyvylle, resilienssille.

BE RESILIENT!

Inklusiivista: TIL huomioi moninaisuuden, syrjinnän ja rasismin vaikutukset. Siinä ymmärretään kulttuurisen, historiallisen ja sukupuolten välisen eriarvoisuuden vaikutukset ja kaikkien yhteiskunnan jäsenten osallisuus toteutuu.

iloa ja toivoa

iloa
Ja toivoa

TRAUMAINFORMOITU SYSTEEMINEN MUUTOS WALESISSA

1. Haastetaan siiloutuneet työskentelytavat ja entiset rahoitus- ja tuloskehykset.
2. Tarkastellaan ja järkeistetään liian byrokraattisia prosesseja, jotka palvelevat järjestelmää eivätkä yksilöä.
3. Rakennetaan ympäristöä, jossa luovuus ja sujuva yhteistyö kukoistavat.
4. Edistetään monialaista yhteistyötä, jossa kaikki toimijat ja yhteistyökumppanit jakavat vallan tasapuolisesti.
5. Vältetään yksilöllistämästä ongelmia tavoilla, joilla leimataan ihmisiä tai rajoitetaan heidän monipuolisten palvelujen saatavuutta.

CC Kati Sarvela

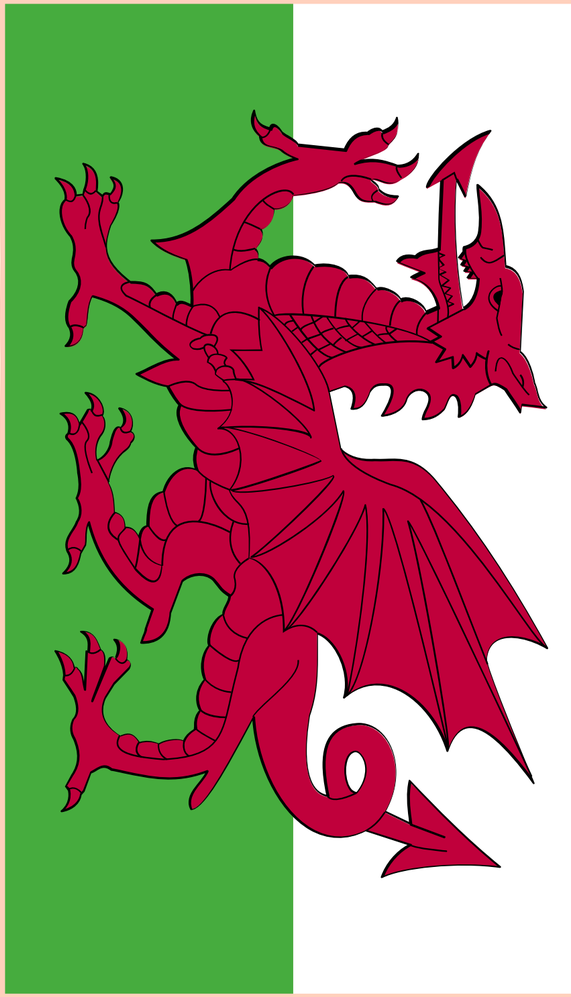
iloa
Ja toivoa

6 Ymmärretään, että ympäristö ja ihmisten elämäntilanteet vaikuttavat yksilöihin, mutta kokemushistoriasta riippuen, haitalliset kokemukset eivät välttämättä vaikuta kaikkiin samalla tavalla.

7 Varmistetaan, että ihmisille on tarjolla turvallisia tiloja, joissa he saavat myös emotionaalista tukea eikä harjoiteta rankaisevia käytäntöjä.

8 Edistetään luottamusta herättäviä johtamiskäytäntöjä, joissa noudatetaan Walesin viittä käytännön periaatetta ja mahdollistetaan jaettu johtajuus.

9 Arvostetaan ja mitataan laaja-alaisesti hyvinvointiin vaikuttavia asioita.

www.traumaticstress.nhs.wale

s

CC Kati Sarvela

OPTIMAALINEN KANSANTERVEYS JA HYVINVOINTI

- ihmisoikeuksien ja lasten oikeuksien toteutuminen
- Ihanteellinen sosiaalinen hyvinvointi
- Ihanteelliset oppimistulokset
- Mielenterveyden ja terveyden optimointi
- Monialainen yhteistyö ->tiedolla johtaminen, tiedollinen tasa-arvo

Traumainformoitu lähestymistapa, sen sisäistänyt, ja näin traumaan reagoiva organisaatio, johtaa uudenlaiseen olemisen tapaan.

Transformaation jälkeen se on traumaan reagoiva:

Se on linssi,
se on tunne,
se on organisaation luonne,
se on henki,
se on energia,
se on sielu,
se on kieli.

Sisäistyksen jälkeen käytännöt ovat sulautuneet organisaation kulttuuriksi ja rakenteiksi.

Mukaillen Karen Treisman (2017)